

## Det talte ord gælder

Kære landsmænd,

En begivenhedsrig dag er nu overstået og vi har påbegyndt et nyt år. Godt nytår til jer allesammen. Allerførst vil jeg takke alle mine medborgere i Grønland for det forgangne år, og håber at I alle er kommet godt ind i det nye år.

Det er med spænding og med fornyede planer vi plejer at påbegynde et nyt år. For det nye år åbner op for nye muligheder og for nye perspektiver.

Ligesom vi nu hver især står på tærsklen af et nyt år, så står vort land ligeledes på tærsklen af en ny tid – og for nye muligheder.

Nye muligheder forpligter os til fornyet arbejde for at forbedre og forme vor fremtid og vort land.

I lighed med resten af verden, specielt med vore nabolande og venner, må vi nu tage skridt til at udvikle et stærkere samarbejde.

Det er nu blevet tid til at tage det næste skridt for vort land. Ligesom andre lande i verden må vi arbejde for at fjerne de hindringer for samarbejde – som vi kan betegne som kolonitidens lænker – og bevæge os videre.

Historien og de nutidige forhold har vist, at vort samarbejde med Kongeriget Danmark ikke har formået at skabe fuld lighed, og hvis vi stadigvæk skal tage udgangspunkt i den danske grundlov, kan der ikke skabes et ligeværdigt samarbejde.

Det er på tide at vi selv tager et skridt og former vor fremtid, også med hensyn til hvem vi skal samarbejde tæt med og ligeledes hvem der skal være vore handelsforbindelser. For vort samarbejde med andre lande, og vore handelsforbindelser, kan ikke alene blive ved med at ske via Danmark...

Gennem de seneste år har Inatsisartut og Naalakkersuisut arbejdet sammen for at tage skridt til at udarbejde vores grundlov, som er vores grundlag for løsrivelse fra Danmark.

Det grønlandske folks mulighed for selvstændighed er blevet vedtaget gennem bestemmelserne i Selvstyreloven, derved er der skabt et lovgrundlag for hvordan selvstændighed kan opnås.

Ligeledes er der blevet klargjort et udkast til en grundlov, til en forfatning for vort land. Arbejdet er allerede blevet påbegyndt med hensyn til at skabe rammerne for Grønland som en selvstændig stat indenfor de muligheder og bestemmelser Selvstyreloven giver.

## **Det talte ord gælder**

Det er nødvendigt med at tage store skridt, men det skal ske på et fornuftigt grundlag, og i sidste ende er det myndighederne og borgerne der bestemmer kursen.

Den kommende nye valgperiode skal sammen med borgerne skabe disse nye skridt, baseret på de grundlag der allerede er blevet skabt.

En ny udvikling for Grønland står for døren.

Med åbningen af den nye internationale lufthavn i Nuuk er der nu for alvor blevet åbnet op for verden.

I den kommende sommer bliver der nu mulighed for at man kan nå os direkte fra andre lande, uden først at rejse via Danmark, det bliver derfor muligt for os at udvikle og styre vort land mere selvstændigt.

Lufthavnen i Nuuk er det første skridt indenfor rejse og transport. Det næste bliver de nye lufthavne i Ilulissat og i Qaqortoq.

En forbedret og fleksibel infrastruktur danner grundlag for udvikling.

Samhandel, udvikling af nye erhvervsmuligheder, turisme og ikke mindst udveksling og kommunikation mellem folk.

Forbedringerne indenfor infrastrukturen stopper ikke der. Det næste skridt bliver også at forbedre lufthavnene i Ittoqqortoormiit og Tasiilaq.

Vi har allerede sat midler til side for forundersøgelser og grundlaget for dette videre arbejde er allerede blevet påbegyndt.

Når de er klar, vil man påbegynde arbejdet for at etablere lufthavne for fastvingede fly i de mindre vestgrønlandske byer.

De målsætninger som Naalakkersuisut allerede har opnået, er i gang med at blive underbygget. Lufthavnene åbner op for muligheder og realiseringen af disse muligheder vil danne grundlaget for landets videre udvikling.

Nogle af disse målsætninger er at få besøg udefra. Vi skal sørge for at det altid vil være attraktivt for turisterne at besøge vort umådeligt smukke land. Derfor har Naalakkersuisut lavet forslag til en turismelov, og den er nu blevet vedtaget af Inatsisartut.

## Det talte ord gælder

Loven tager højde for rammerne for en udvikling, der både danner vejen for, og tager hensyn til landets befolkning. Bæredygtighed drejer sig ikke alene om at tage hensyn til miljøet, men det drejer sig også om at sikre, at det er det grønlandske folk der styrer deres egen fremtid selv.

Det der er centralt i loven er, at skabe og udvikle en turisme der er tilpasset og styret af vort land – både hvad angår miljøet, men også hvad angår de mennesker der bor der.

Vi må i større grad leve af turismen og ikke mindst få flere muligheder for at deltage i den. Loven tager højde for at undgå en ubegrænset og ureguleret trafik i vort land. I samarbejde med kommunerne skal vi nu udforme bestemmelser omkring hvordan og hvem der kan bruge vort land, således at vi kan beskytte vor levevis – og samtidig vise vor smukke omgivelser overfor turisterne på en hensigtsmæssig måde – men det skal ske på en måde, der er styret af landets egen befolkning.

-

Gennem den nye trafikstruktur er der taget højde for de eksisterende og for de nye erhverv, ligesom der også banes vej for at skabe nye tiltag.

Landets vigtigste erhverv får nu nye muligheder. Der er åbnet for at kunder får mulighed for at modtage fiskeriprodukter fra havet indenfor få dage, eller indenfor få timer efter de er fisket op af havet, i modsætning til førhen, hvor det kunne tage flere måneder at transportere vore fiskeriprodukter til kunderne. Vi skal lære at gøre god brug af disse nye muligheder og få nye erfaringer. Jeg er ikke i tvivl om at vore fiskeriprodukter, der stammer fra vore rene farvande, vil være en god handelsvare, der i sidste ende være til gavn for os selv.

Vore rigdomme fra havet tilhører os allesammen. At vore rigdomme skal være til gavn for samfundet, er noget som Naalakkersuisut betragter som afgørende for fremtiden. Derfor har vi færdiggjort arbejdet omkring fiskeriloven, som har været til genstand for debat i mange år, og den er nu blevet vedtaget af flertallet af Inatsisartut.

Det centrale i fiskeriloven er at fastslå ejerskabet af vore ressourcer – som er det grønlandske folk. Det er ikke kun ejerskabet af vore ressourcer der er blevet sikret. Der er også blevet fremhævet og skabt rammer for hvem der kan gøre brug af vore ressourcer, der er desuden også blevet skabt klare regler for hvem der kan gøre brug af, og være medejer af forvaltningen af vore ressourcer.

Det er også blevet sikret bredere muligheder for udnyttelse af havets ressourcer, samt at gøre det nemmere for folk der ønsker at have fiskeri som erhverv, og ikke mindst at gøre forholdene indenfor

## Det talte ord gælder

hele fiskeriområdet mere fleksibelt. Derved er det blevet sikret at havets ressourcer, der ejes af det grønlandske folk, bliver økonomisk til gavn for - og styres af det grønlandske folk.

Derved bliver det muligt at lave ændringer, regulere og udvikle fiskeriet til gavn for de næste generationer.

-

Hvis man tager foranstaltninger, arbejdsgange og rammer for givet, kan de risikere at ende med at blive en hæmsko for udviklingen.

Vi har gennem de seneste år udfordret denne tankegang, og har hver gang opfordret til et samarbejde med partierne i Inatsisartut for at imødegå denne tendens.

De politiske forhandlinger har opnået gode resultater, og vi har haft et bredt grundlag for at kunne skabe ændringer i samfundet.

Vi har også skabt et bredt grundlag for at drive de selvstyrejede institutioner, og for at sikre sundhedsvæsenet bedre vilkår og for at øge betjening af samfundet, har vi lavet et sundhedsforlig. Vi har bl.a. lavet en skattereform, vi har desuden også afskaffet den gensidige forsørgerpligt for pensionister og førtidspensionister og har færdiggjort arbejdet omkring boligreformen.

De politiske aftaler er blevet lavet på tværs af valgperioderne, og vi er ved at realisere disse i rækkefølge gennem lovgivning.

Gennem vort politiske arbejde har vi behov for at respektere vore forskellige meninger og holdninger og vores vilje og evne til forlig skal fylde mere. Vi skal bruge vores forskellighed som en styrke, for vi kan ikke have fremgang i vort land hvis vi alene fokuserer på det der skiller os. Når vi viser vores evne til det gode samarbejde, opnår vi et fremskridt der er til gavn for os allesammen.

Der er stor interesse for vort land fra omverdenen. Jeg vil igen understrege, at Grønland ejes af den grønlandske befolkning. Men vi skal stadig være åbne for samarbejde og handel med omverdenen, specielt hvad angår vore nabolande. Naalakkersuisut arbejder konstant på at sikre, at dette skal være til gavn for vejen mod selvstændighed og for vort land.

Det der i disse dage sker ude i verden er bekymrende. Det er en realitet at der foregår en magtkamp mellem landene og det skaber utryghed. Vore medmennesker i verden bliver ramt på grund af krig mellem landene. Vi har alle behov for at leve i en tryk verden. Verdens ledere må forøge deres dialog for at skabe en tryggere verden. Det er et ønske som vi også her i Grønland deler, for også vi ønsker at leve

## Det talte ord gælder

i en mere fredelig verden. Et samarbejde med vort land skal ikke alene være til gavn for os selv, men også være til gavn for vore samarbejdspartnere, men vort samarbejde skal være baseret på vore værdier.

Tryghed er en yderst vigtig faktor for os allesammen. Som samfund, som familie og som enkeltperson. Vores levevilkår i hverdagen som et samlet hele skaber tryghed; gennem vort arbejde, vort samvær, og ved at give gode muligheder for vore børn og i særlig grad ved det at have et godt hjem.

I flere år har man drøftet boligområdet. Det er et område hvor vi halter bagefter, og det har medført at boligerne er blevet endnu mere forfaldet. Gennem undersøgelser foretaget på vegne af Naalakkersuisut er det blevet klart, at såfremt befolkningen ønsker at leve her i landet, er det befolkningens største ønske at have bedre boligforhold, et bedre sundhedsvæsen samt bedre og tryggere sundhedsydelser. Derfor har vi fra Naalakkersuisut's side fremlagt en ny plan indenfor området og har lavet en politisk fremsynet aftale. Der er flere vigtige punkter på aftalen. Aftalen sigter på at påbegynde renovering af de boliger der trænger til at blive istandsat, men reformen vil også give folk mulighed for at få deres egen bolig. Fra Naalakkersuisut's side ved vi, at dette arbejde ikke altid vil være populært, men vi må gøre en indsats for undgå at bebyrde vores efterkommere.

Med hensyn til lejeboliger skal huslejen tilpasses de faktiske forhold, således at man dækker de reelle omkostninger og der lægges midler til side for at dække behov for vedligehold og renovering. Naalakkersuisut er opmærksom på at dette kan have økonomiske konsekvenser, såfremt man ikke gør noget ved det. Det er vigtigt for Naalakkersuisut at understrege, at huslejestigningerne ikke skal gå ud over de lavtlønnede og derfor vil vi også arbejde for tilskud til den gruppe. Dette skal ske ved lovændring, før der sker en ændring på tilskudsområdet.

Selvom de forskellige tilpasninger omkring husleje og takster ikke vil være særligt populært, er det for os som politisk ansvarlige nødvendigt at lave vigtige beslutninger omkring disse forhold. Såfremt vi skal administrere baseret på alene at vinde gunst for dennes skyld og agere efter det folk gerne vil høre, hvornår vil vi blive en stat og stå på egne ben?

Det er ved at tage ansvar og udpege de bedste løsninger, Naalakkersuisut har udført sit arbejde i denne valgperiode.

-

I min nytårstale fra sidste år nævnte jeg, at Naalakkersuisut's mål var at sænke skatteprocenten i hele landet. Udførlige undersøgelser har vist, at det mest er folk med høje indkomster der vil have størst

## Det talte ord gælder

gavn af dette, hvorimod det ikke vil have en nævneværdig fordel for de grønlandske arbejdere, som i mange år har været de lavtlønnede og dem med mellemindkomst, såfremt skatteprocenten sænkes og personfradraget forhøjes.

Derfor har Naalakkersuisut i stedet gennem beskæftigelsesfradraget gjort det muligt for de 24.000 arbejdere, børnefamilier, pædagoger, fabriksarbejdere og butiksansatte i hele landet at forbedre deres forhold gennem skattereformen.

Derved vil man i det nye år kunne mærke skattereformens første skridt og grundlaget for at det kan betale sig at arbejde, vil ligeledes også kunne få endnu et løft.

Det næste vil være at gøre skatteområdet mere fleksibelt indenfor erhvervsområdet, dels for at danne et grundlag for man her i landet kan forbedre mulighederne for de erhvervsdrivende, samt at gøre skattereformen mere forståelig for os alle.

-

For omkring syv år siden besluttede alle partierne i Inatsisartut at indføre obligatorisk pensionsopsparing. Det forholder sig nemlig sådan at hvis myndighederne skal betale for alt, vil vort lands økonomi risikere at blive skævt. Formålet med Inatsisartut's beslutning var, at vi selv skal lægge midler til side og spare op til vore gamle dage.

Selvom formålet i sig selv havde en del fordele, så er vi i Naalakkersuisut af den opfattelse, at der skal justeres mere på området. Dette blev besluttet i forbindelse med vedtagelsen af Finansloven for 2025. Der skal kigges på skatteprocenten og obligatorisk pensionsopsparing for de unge og de gamle, der skal også kigge nærmere på dobbelbeskatning.

-

For at forstærke indsatsen med at bekæmpe det stigende brug af rusmidler og hårde stoffer i Grønland, har koalitionen i Naalakkersuisut igangsat flere tiltag. Der skal ansættes flere toldere, samt indføres flere tekniske hjælpemidler og oplæring i anvendelsen af disse. Vi må alle deltage i bekæmpelsen af rusmidler, der i stigende grad er en belastning for samfundet.

Det er højst nødvendigt at videreudvikle folkeskolens muligheder. For folkeskolen er det vigtigste fundament for både en videre uddannelse og for livet i sin helhed. På nuværende tidspunkt er forholdene på folkeskolen for forskelligeartede og Naalakkersuisut anser det for yderst vigtigt at gøre noget ved dette. Naalakkersuisut har arbejdet for at forbedre mulighederne og adgangen til videreuddannelse. I flere byer er der oprettet Pilersitsivik produktionsskoler i tæt samarbejde med

## Det talte ord gælder

kommunerne og det er nu muligt for de unge ikke bare at få mulighed for en boglig uddannelse, men i forbindelse med denne, er det nu muligt at få en erhvervsuddannelse.

Uddannelser og det at opnå en almindelig studiekompetence gør det muligt at gå ud fra individets evne til at forsørge sig selv, og dette fører samtidig til bedre velfærd i samfundet. Derfor har Naalakkersuisut gennem de seneste år arbejdet for at udvikle et bredere spektrum af uddannelsesformer og har i samarbejde med Inatsisartut forberedt rammerne for at realisere disse. Den nye fiskerilov, råstofloven og ikke mindst den nye turismelov skal danne rammerne for at give befolkningen mulighed for at udnytte mulighederne ved at sætte befolkningens interesser først og derved slå fast at udviklingen og retten til ejerskab ligger hos det grønlandske folk.

-

Vort land er i fremgang, vi gør et godt stykke arbejde, men der er også områder hvor vi kan forbedre os.

Vore børn har gennem Nakuusa portalen for børnekonventionen og Isummersorfik klummen gjort opmærksom på, hvor nemt det er at overskride grænser og mobbe gennem de sociale medier. Børnene spejler sig hos os voksne, og vi må kigge på vores måde at opføre os på, vores måde at debattere på og hvordan vi håndterer konflikter. Vi må sætte grænser, for hvis vi ikke gør det, vil chikanen og mobning fortsætte. Vi må blive bedre til at kunne skabe medforståelse frem for at dvæle ved konflikter.

-

I vort lille samfund sker der ofte tragiske hændelser, der har relationer til alkoholforbrug, mange familier lever med et afhængighedsforhold til stoffer og alkohol. Det kan ofte være vanskeligt at udvikle sig videre som menneske, selvom man har sat ord på de vanskeligheder man har været igennem.

Det er vores pligt at blive ved med at hjælpe de familier der gerne vil videre, ved at gøre brug af den sammenhængskraft som vort samfund besidder. Vi kan ikke acceptere, at der er for mange børn vokser op uden for familien og må forøge vor indsats for at hjælpe dem. Hvis vi skal dæmme op for det misbrug der går fra generation til generation, må vi som individer og samfund støtte op om hinanden. Vi må også sammen finde årsagen og roden til misbrug og finde en løsning i fællesskab. Vi har stort behov for holde sammen og støtte op om hinanden.

Behovet for varme hænder vil ikke mindske i de kommende år. Gennem de seneste år har vi gennemgået en god teknologisk udvikling, såfremt vores fremskridt skal dække vore behov, må vi gennemføre en reform på det sociale område. Det sociale område og de mennesker der arbejder der er

## Det talte ord gælder

presset, og vi må bruge flere politiske kræfter på omstrukturering af det sociale område, det er et vigtig og nødvendigt arbejde.

-

Vi skal i år afholde valg til kommunerne og Inatsisartut. Et valg er en fejring af demokratiet. Gennem vor stemme udstikker vi hvilken retning der skal føres og hvem der skal lede dens kurs.

Valget er det vigtigste fundament for vor udvikling. Desværre har det sidste valg vist en faldene valgdeltagelse. Samfundet har behov for medansvar og deltagelse ved valget, og jeg vil derfor opfordre jer alle til at deltage i det kommende valg, for alle der stiller op og vort land har brug for jeres stemme.

Det er mit håb at det nye år vil blive karakteriseret af målbevidsthed og optimisme, for vi i Grønland er gode til at være sammen om de ting vi har sat os for at opnå, og vi ser ofte den store styrke der ligger i dette, når vi først holder sammen for at opnå vore mål. Lad os gøre god brug af dette igen i det nye år.

Meget vigtige skridt venter på os forude.

I stedet for at lade os blive forstemte over fremtiden, lad os udnytte de kommende muligheder den giver.

Vore forfædre levede i et smukt land som også ofte kunne være barsk, og de har med et optimistisk håb om fremtiden givet den videre til os.

Det er vores pligt at være lige så optimistiske om fremtiden og give den videre til de næste.

For vort land vil altid være vores, og det er vor efterkommeres fremtid. Lad 2025 være året hvor vi som land, samfund og individer sammen tager skridtet for at komme videre fra hvad der hæmmer vores vækst.

Jeg ønsker alle mine medborgere og borgerne ude i verden et godt nytår.